Cena 60 gr Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 51 (199) БЕЛАСТОК 20 СНЕЖНЯ 1959 ГОДА ГОД IV

Што гэта такое? А, прачытайце на стар. 3 нашу карэспандэнцыю з БССР.

УТВОРАНА БЕЛАРУСКАЕ МАСТАЦКАЕ АБ'ЯДНАННЕ ў ПОЛЬШЧЫ

5 снежня ў памяшканні Галоўнага праўлення БГ-КТ у Беластоку адбыўся сход беларускіх мастакоў-прафесіяналаў. На сходзе зроблена кароткая ацэнка Выстаўкі беларускіх мастакоў Беласточчыны, якая была арганізаваная ў зале Клуба міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку і працягвалася ад 15 да 29 кастрычніка 1959 года.

На гэтым сходзе вырашана стварыць Беларускае мастацкае аб'яднанне. Старшынёю Праўлення аб'яднання выбраны Сяргей Кішыцкі, а яго членамі Аглая Артысевіч і Мікола Валкавыцкі. Пасля ўстаноўчых выбараў абмяркован план дзейнасці Аб'яднання на 1960 год.

І так вясной будзе наладжана аб'ездная выстаўка прац беларускіх мастакоў - аматараў Беласточчыны. Прадбачваецца індывідуальная выстаўка Янкі Анісэровіча. Наладзіцца таксама выстаўка прац членаў аб'яднання. Безумоўна, што пры ўсіх выстаўках будзе арганізаван распродаж карцін, а таксама будуць праведзены творчыя сустрэчы як знаўцаў, так і амагараў мастацтва з аўтарамі. Варта падкрэсліць, што ўдзельнікі гэтага першага сходу аб'яднання выказалі гатоўнасць выязджаць у вёскі для правядзення перад насельніцтвам гутарак аб мастацтве — яго сутнасці, раз менні хараства, аб эстэтычным афармленні памяшканняў вясковых хат у духу паказу ўсёй прыгожасці вырабаў народнай творчасці.

Беларускае мастацкае аб'яднанне паскорыць наладжванне выстаўкі рысункаў беларускіх дзяцей, якую намечана адкрыць зімою 1960 года.

На гэтым жа сходзе праведзена ацэнка жывапісу, графікі і акварэлі мастака - аматара Аляксандра Сушчэні.

(ся)

Да настаўнікаў беларускай мовы

Кураторыя Беластоцкай школьнай акругі арганізуе курс для настаўнікаў беларускай мовы з школ Беласточчыны.

Адбудзецца ён у днях ад 28 снежня 1959 г. да 5 студзеня 1960 года ў памяшканні Педагагічнага ліцэя ў Бельску.

У праграме курса - лекцыі граматыкі беларускай мовы, методыка навучання беларускай мовы і літаратуры, і інш.

Кожны настаўнік. якому Інспектарат Асветы прапануе прыняць удзел у курсе, павінен зрабіць усё, каб быць на ім: Справа павышэння сваіх кваліфікацый па беларускай мове — гэта высокародны абавязак настаўніка. Яму не можа быць чужым пачуццё вялікай адказнасці за добрыя вынікі ў навучанні роднай мовы.

ГП БГКТ у новым памяшканні

Паведамляем, што 10 снежня г. г. Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства змяніла памяшканне і з «Дома прафсаюзаў» на вул. М Складоўскай 7, перайшло ў асабняк на вул. Варшаўскай 11 (насупраць пошты).

З ЖЫЦЦЯ ВЁСКІ

МАХНАТАЕ

Пачынаючы ад 1950 года ў вёску Махнатае ў Гайнаўскім павеце вялікаю струёю пачало ўваходзіць усё новае. У хатах засвяціліся электрычныя лямпы і зайгралі радыёкропкі. З кожным годам людзі жывуць культурней і заможней. Гаспадары пачалі набываць новую мэблю, радыёпрыёмнікі. У каморы або сенях у кожнага гаспадара з'явіўся адзін або два веласіпеды. Вёска стала прыгажэць. Апошнія тры гады ўнеслі новыя змены ў вёску.

Сяляне пачалі перакрываць хаты, пачалі ліквідаваць на будынках саламяную страху, а крыць дахоўкай.

Гаспадары ўзяліся за пабудову цэментных хлявоў. Драўляных хат таксама ўжо амаль не будуюць. Будуюць з цэглы, з жужалю.

У Махнатым усё больш і больш паяўляецца сельскагаспадарчых машын. Ёсць сеўнікі, жняяркі, конныя прыводы (кераты), малацілкі, і нават 3 касілкі. І матацыклы таксама паявіліся ў вёсцы.

У параўнанні з іншымі вёскамі ў Махнатым існуе высокае пачуццё эстэтыкі.

Многія гаспадары ўпрыгожваюць вуглы дамоў, стаўні і дзверы прыгожай народнай разьбой. У Махнатым. як нідзе, кідаюцца ў вочы роўна агароджаныя вуліца, панадворкі і цэлыя сялібы. Усюды належны парадак.

КРАСЬКІ

Жыхары Махнатага многа чытаюць кніжак і часопісаў. Калі гаварыць аб моладзі, дык перш за ўсё трэба залічыць да кнігалюбаў бібліятэкарку Веру Назарук, Янку Сельвесюка, Алеся Баравіка і іншых. А з старэйшых найбольш чытае Павел Красько. У яго шмат сельскагаспадарчай літаратуры, а найбольш аб свінагадоўлі. Ён стаў вядомым на ўсю аколіцу як добры свінагадовец. У яго заўсёды стада свіней. Кожны год кантрактуе па 10 і больш штук і мае з гэтага добры даход. Жыве ён толькі з жонкай, абрабляе адным канём 5 гектараў зямлі і гадуе дзве каровы. У працы многа карыстаецца сельскагаспадарчымі машынамі. Ён заўсёды першы ўкараняе ўсё новае і ад яго вучацца іншыя.

А ДРУГІ КРАСЬКО, Антон, прыхільнік усяго старога. Ён адзіны ў вёсцы малоціць цэпам збожжа. Яшчэ нядаўна яго воз быў на драўляных восях. Нават сані Антон Красько не зрабіў шырокімі, а вузенькія, такія, якімі дзед і прадзед ездзіў.

Гэты гаспадар мае 5 гектараў зямлі і без патрэбы трымае 2-ух каней. Кароў у яго заўсёды мала, адна або дзве, залежыць ад года.

КОНСКІЯ СПРАВЫ

Яшчэ ёсць у Махнатым гаспадары, якія не выкарыстоўваюць належна конскай сілы, якім коні аб'ядаюць гаспадарку. Аляксандр Койдук, Андрэй Кот маюць па 6 гектараў зямлі і трымаюць па двое коней. Кастусь Кот і Ігнат Кот маюць па 2 гектары зямлі і трымаюць па 1 каню. А Пятро Грыгарук абрабляе толькі 1 гектар і таксама трымае каня. І конь яму з'ядае ўсё, што ён запрацуе.

Будучы ў Махнатым не аднаго можа зацікавіць тое, чаму многім коням гаспадары зусім абрэзваюць хвасты. Конь махае макоўкай быццам каза, што аж непрыемна глядзець. І ўжо 8-ра коней у Махнатым не маюць хвастоў. Нават ноччу ў хлявах коням адрэзваюць хвасты. Паявіўся злодзей, які адрэзвае і прадае конскія хвасты. Але ёсць яшчэ ў вёсцы і шмат горшых спраў.

ХОДЗЯЦЬ ПРАЗ АКНО

Ідуць па вуліцы двое старых Рыгор і Марыя Дарафеюк. Дзядуля мае 78 год, а бабуля 74. Бабуля нясе вядро вады, а дзядуля бярэмя дроў. Гародчыкам падыходзяць да шчытовага акна і з вялікай цяжкасцю ўпаўзаюць праз яго са сваім багажом у

(Працяг на стар. 4)

ALEKSANDER SŁAW — Sekretarz Komisji KC PZPR do Spraw Narodowościowych

O bogate treści i różnorodne formy pracy kulturalnej

Towarzystwa kulturalno-oświatowe działające wśród ludności ukraińskiej, białoruskiej, czeskiej i słowackiej przygotowują się do ogólnokrajowych zjazdów.

W ostatnich trzech latach nastąpiło wiele pozytywnych zmian w życiu mniejszości narodowych w naszym kraju. Na czoło tych zmian wysuwa się rozwój życia kulturalnego wśród wszystkich grup narodowościowych.

Osiągnięcia o długofalowy plan

Dzięki polityce naszej partii i wydatniejszej pracy instancji partyjnych, nacjonalizm tkwiący wśród różnych grup społeczeństwa polskiego znajduje się stale w odwrocie. Rodzi to nowy, ufny stosunek do Polski Ludowej oraz usuwa grunt na którym mogą krzewić się nacjonalizmy mniejszości narodowych, tym niemniej występujące jeszcze od czasu do czasu przejawy nacjonalizmu polskiego, odczuwane dotkliwie tam gdzie one występują, muszą być nadal zwalczane i tępione z całą stanowczością.

W długotrwałej historii stosunków polsko-rosyjskich, polsko-ukraińskich, polsko-białoruskich, polsko-litewskich — mówił tow. Gomułka w 1958 r. — z dawien dawna istniały dwa przeciwstawne nurty. Jeden wyrażał się w zaborczych dążeniach magnatów polskich z jednej i caratu z drugiej strony, w szlacheckiej i potem burżuazyjnej polityce ucisku narodowego i eksploatacji, w podsycaniu szowinistycznych waśni i uprzedzeń. Poprzez splatany gąszcz tej niesławnej, przeklętej tradycji, z trudem, ale z wiarą w ostateczne zwycięstwo przebijał się nurt drugi — nurt światłych myśli o braterskiej ludowej solidarności, o wspólnej walce z niewolą i ciemnotą, nurt postępowej rewolucyjnej tradycji przyjaźni.

Czterdziestolecie KPP stało się okazją do odtworzenia sławnych internacjonalistycznych tradycji wobec naszego społeczeństwa a zwłaszcza wobec młodego pokolenia.

Aktyw BTSK, UTSK i TSKŻ wśród którego nie mało jest b. członków KPZB i KPZU pomagał partii w organizowaniu tych uroczystości. Na Ziemiach Zachodnich i północnych, na lubelszczyźnie, rzeszowszczyźnie i na białostoczyźnie w grudniu ub. roku odbyło się wiele masowych spotkań z b. członkami KPP, KPZB i KPZU. Jednak szczególnie wiele spotkań odbyło się w powiatach, w których zamieszkuje ludność białoruska.

Towarzystwo Czechów i Słowaków wydatnie pomogło w przełamywaniu nieufności i układaniu wzajemnych stosunków ludności polskiej i słowackiej na Spiszu i Orawie. RTKO zaczyna docierać z pracą wychowawczą do rosyjskich chłopów we wsiach woj. białostockiego i olsztyńskiego.

Instancje partyjne oraz rady narodowe realizując słuszną leninowską politykę narodowościową, zapewniającą mniejszościom narodowym zamieszkałym w Polsce rozwój ich oświaty i kultury narodowej, skupiły wokół siebie nie tylko aktyw partyjny ale również szeroki aktyw bezpartyjny spośród mniejszości narodowych. Białorusini, Ukraińcy, Słowacy, Litwini wraz z rolnikami polskimi organizują nowe kółka rolnicze. W pow. Sejny, Litwini posiadają już 8 spółdzielń produkcyjnych, w tej liczbie 6 powstało w ostatnich dwu latach. Wspólne starania o podniesienie produkcji rolnej, o uzyskanie potrzebnych maszyn, organizowanie czynów społecznych na rzecz budowy dróg, szkół, elektryfikacji itp., musi wpływać na tworzenie się wspólnoty interesów niezależnie od tego czy ktoś jest Polakiem, Białorusinem, Słowakiem czy Ukraińcem.

W tych pozytywnych zjawiskach niemało jest wkładu pracy Towarzystw mniejszości narodowych. Towarzystwa wydają 6 czasopism, 3 pisma literackie oraz pisma dla dzieci w rocznym nakładzie sięgającym ponad 3 mil. egz. W 150 bibliotekach, w świetlicach i domach kultury — ilość książek w językach mniejszości narodowych osiągnęła stan powyżej 100 tys. egz. Pracuje ok. 200 zespołów artystycznych, w których powyżej 35 tys. osób, młodzieży i dorosłych rozwija swoje artystyczne talenty. Wzrasta również ilość organizowanych kursów oświatowych, odczytów, wieczorów literackich, pogadanek, filmów i innych form pracy oświatowej. Zorganizowano wiele kół [illegible]K, ZMW, ZMS kursów szkolenia zawodowego. Znacznie rozszerzyła się sieć szkolnictwa. W 400 szkołach uczy się ok. 20 tys. młodzieży. Powstają drużyny harcerskie, koła LZS, LPŻ. Wzrasta ciągle liczba absolwentów szkół średnich i studentów.

Zarządy Główne Towarzystw nie zadawalają się jednak już dziś podsumowywaniem ile posiadają szkół, bibliotek, książek, zespołów twórczości artystycznej itd. Towarzystwa dokonują oceny, czy to wszystko może lepiej jeszcze jak dotąd pomagać wykonywaniu uchwał partii, zwalczaniu ideologii burżuazyjnej, zwycięstwu internacjonalistycznych idei w kwestii narodowościowej, przeciwdziałaniu penetracji klerykalizmu w różne dziedziny życia, wpajaniu racjonalizmu — uczuć wyłączności tego świata, krzewieniu zainteresowań naukowych, propagowaniu wiedzy przyrodniczej.

Dla tak pojętej pracy Towarzystwa szukają oparcia i pomocy ze strony innych instytucji i organizacji kulturalno-społecznych — by wspólnie z nimi wprowadzać nowe treści i zainteresowania w codzienne życie mniejszości narodowych.

Zespoły partyjne Towarzystw oraz Zarządy Główne spostrzegają że jedną z głównych przyczyn to brak całościowego, kompleksowego spojrzenia na sytuację w środowiskach narodowościowych. Bez takiego spojrzenia, bez wynikającego stąd kierunkowego, długofalowego programu działania w sprawach kultury — prace zespołów i zarządów siłą rzeczy musi cechować pewna chaotyczność, zajmowanie się wycinkowymi sprawami, często jest to usuwanie skutków a nie przyczyn poszczególnych ujemnych zjawisk występujących w środowiskach mniejszości narodowych.

Taki długofalowy i całościowy program ma zasadnicze znaczenie także z punktu widzenia sprawowania kierowniczej roli partii w Stowarzyszeniu.

„Obrońcy interesów mniejszości"

Nie można zamykać oczu na fakt, że jeszcze w środowiskach mniejszości narodowych znajdują się tzw. „działacze", którzy starają się narzucać Towarzystwom postawę „obrońcy" interesów mniejszości, przeciwstawiać polityce partii „swoje" rozwiązania różnych kwestii, nie licząc się ani z interesami naszego państwa ani z interesami samych mniejszości.

Przed kilku tygodniami na II Zjeździe Litewskiego Towarzystwa — nauczyciel ob. KARCZAUSKAS Jan mówił o tego typu działaczach, że są to ludzie, którzy nie rozumieją jakie zmiany dokonały się na przestrzeni ostatnich 20 lat, określił ich mianem „żałosnych cieni przeszłości". Nie brak ich i w innych Towarzystwach. W kampanii przedzjazdowej UTSK również gdzie niegdzie ujawniły się odosobnione wystąpienia „żałosnych cieni przeszłości".

Spotyka się niekiedy działaczy, których cechuje niewłaściwie pojęta „elastyczność" mająca zapobiec „odrywaniu się od mas", fałszywie pojęta cena oklasków lub zgoła oportunistycznie pojęta solidarność narodowa.

Niektóre ogniwa Towarzystw na skutek takiego stanu rzeczy nie rozwijają się. Znane są fakty, że gdzie niegdzie ukraińscy chłopi, litewscy i inni, bardziej świadomi lub ostrożni — nie chcą brać udziału w zebraniach, gdzie rej wodzą „obrońcy" i „reprezentanci".

W państwie demokracji ludowej, gdzie u władzy jest klasa robotnicza w sojuszu z pracującym chłopstwem, gdzie główną siłą jest nasza partia w sojuszu z bratnimi stronnictwami, nikt nie może i nie musi być „obrońcą" interesów mniejszości narodowych w Polsce. Nie wyklucza to rzecz jasna pomagania przez Towarzystwa mniejszości narodowych partii i władzy ludowej w wykrywaniu i zwalczaniu wszelkich wypaczeń naszej słusznej narodowościowej polityki prowadzonej w duchu proletariackiego internacjonalizmu.

Partia i władza ludowa dała pełne równouprawnienie dla wszystkich obywateli PRL. Partia zgodnie z interesami mas pracujących przeistacza nasz kraj z zacofanego pod względem gospodarczym, w kraj z nowoczesnym przemysłem, stara się usuwać znaczne różnice gospodarcze i kulturalne między poszczególnymi województwami, powiatami, regionami itd. Dlatego też nie jest potrzebny żaden inny organ prócz partii który by miał „bronić" interesów mas pracujących, których składową i równoprawną częścią są mniejszości narodowe.

Stare — nie wycofuje się bez oporu

Działacze Towarzystw pragną lepiej jak dotąd oddziaływać na swoje środowiska. Widzą oni, że stare pojęcia nie wycofują się z życia bez oporu, żyją nadal i mieszają się z pojęciami nowymi.

Podobnie jak w niektórych polskich środowiskach tak i wśród środowisk mniejszości narodowych — niski poziom kulturalny pustka duchowa są źródłem niezdrowych zjawisk, jak zabobony, wiara we wróżbitów, szarlatanów, znachorów itp. Klęski żywiołowe w rodzaju powodzi, posuchy itd. wzmagają (nie bez pomocy kleru) wśród zacofanych ludzi nastroje zabobonne. Dzieci wychowywane w tych warunkach otrzymują określone wychowanie.

Jasne więc, że przeciwstawienie się temu oraz odpowiedź na to wszystko należy do ruchu oświatowego i kulturalnego. Dlatego musimy lepiej zadbać o treść książek, odczytów, pogadanek, wieczorów literackich, artykułów w prasie mniejszości narodowych, repertuaru zespołów amatorskich itd. Szeroko pojęta praca kulturalna jest poważnym orężem w naszym ręku.

Zdaje sobie z tego sprawę również kler i dlatego występuje przeciwko kulturze socjalistycznej. Widać to wyraźnie na odcinku narodowościowym.

Obecnie jednak bardzo trudno jest odgrodzić człowieka od kultury. Stara się więc kler podnieść swą działalność liturgiczną do poziomu rosnących potrzeb kulturalnych naszego narodu, a nawet usiłuje rozwijać twórczość amatorską o określonej wymowie społecznej.

Wszystko to w istocie przeciwstawia się naszej pracy kulturalno-oświatowej. Tam gdzie nie zaspakajamy potrzeb duchowych ludności — powstają duże możliwości dla działalności „kulturalno - oświatowej" kleru.

Kler odwraca uwagę od zadań które rozstrzyga naród, odciąga od wiary w genialne siły ludzkiego rozumu, skierowuje myśli ludzi w świat próżnej fantazji. Np. wśród kobiet t.zw. „starowiarek" były głosy, „że radziecka rakieta nie doleci na księżyc bo pan bóg nie pozwoli". W środowiskach mieszanych narodowościowo, gdzie kler ruguje z kościoła prawo do modlitwy w językach ojczystych, Polacy, Litwini, Słowacy zastanawiali się, czy najświętsza panienka rozumie modlitwy zanoszone do niej w języku litewskim lub słowackim.

Część kleru przeciwstawia polityce naszej partii przesądy religijne i narodowościowe naruszające kardynalne zasady wolności sumienia ludzkiego. Sprawy narodowościowe i wyznaniowe często są wykorzystywane dla podziału i skłócenia środowisk mieszanych. Podziału antagonistycznego na Polaków, Ukraińców, Litwinów czy innych, na katolików, prawosławnych czy protestantów, wreszcie podziału każdej z grup narodowościowych na miłych bogu i komunistów.

W Polsce międzywojennej nie istniała wolność sumienia. W dowodzie osobistym każdego obywatela i w innych dokumentach oficjalnych figurowała rubryka — wyznanie. Rząd sanacyjny nie do wszystkich religii odnosił się jednakowo. Kościół katolicki zajmował stanowisko uprzywilejowane — panujące.

Manifest PKWN zniósł wszystkie przywileje i prawa zniewalające sumienie człowieka. Zwolnił ludzi od poniżających prześladowań za wyznawanie innych religii lub za wolnomyślność. Wolność sumienia zagwarantowana jest Konstytucją PRL. Wszyscy, bez względu na wyznanie — katolicy czy prawosławni, grekokatolicy, protestanci czy wyznawcy wiary mojżeszowej i inni wierzący oraz niewierzący korzystają z równych praw.

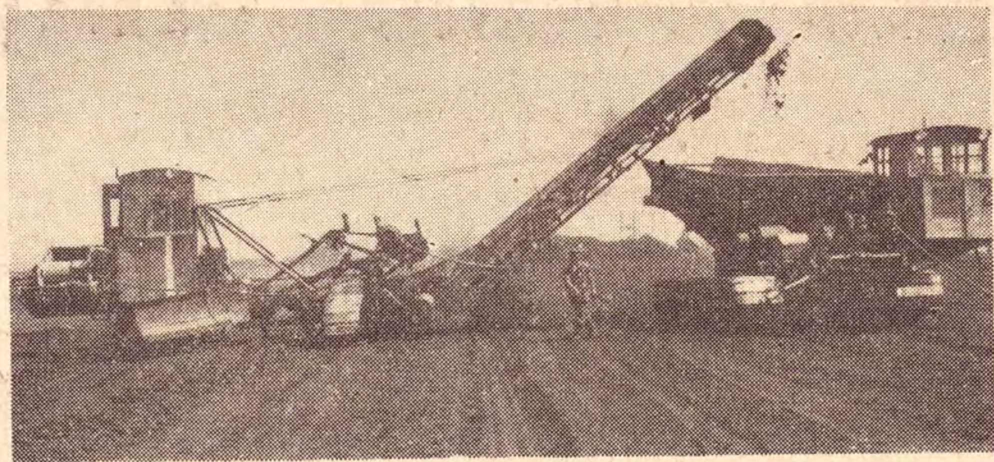
Państwo nasze nie miesza się do spraw kościoła ale kościół często wtrąca się do spraw państwa, jego polityki a w konkretnym wypadku do naszej polityki narodowościowej. Nasze instancje partyjne i władze terenowe w wielu wypadkach muszą przywoływać niektórych duchownych do porządku.

W środowiskach mieszanych narodowościowo taka działalność kleru wywołuje słuszny sprzeciw tak ze strony Polaków, jak i mniejszości narodowych niezależnie od ich osobistego stosunku do religii. Środowiska te nie chcą polityki przeciwstawiania jednej części narodu drugiej, nie chcą rozjątrzania, opowiadają się za zgodnym współżyciem, za wspólną pracą dla kraju ludności polskiej i niepolskiej bez różnicy na ich wiarę i język.

(Заканчэнне ў наступным нумары)

Карэспандэнцыя з БССР

У БЕЛАРУСКІХ ТАРФЯНІКАЎ

Торфаўборачная машына «УКБ» за работай (Торфапрадпрыемства «Бярэзінскае» Маладзечанскай вобласці)

Той, каму давялося наведаць Беларусь, не мог не звярнуць увагі на вялікія чорна - бурыя масівы, распаложаныя ў нізінных мясцовасцях. На гэтых масівах, як правіла, відаць многа машын своеасаблівай канструкцыі, якія заняты, дабычай беларускага «каменнага вугалю». Так у Беларусі называюць торф.

Запасы торфа ў Беларусі агромныя — каля пяці мільярдаў тон. Тарфяныя масівы займаюць, прыкладна, сёмую частку рэспублікі і амаль раўняюцца тэрыторыі Бельгіі.

За гады савецкай улады ў Беларусі створана разгорнутая торфаздабываючая прамысловасць. Рабочыя-тарфянікі штогод даюць народнай гаспадарцы мільёны тон торфа.

У 1958 годзе здабыча торфа ўзрасла ў 650 разоў у параўнанні са здабычай у 1913 годзе. Перспектыўны план развіцця народнай гаспадаркі прадбачвае павелічэнне да 1965 г. здабычы торфа ў 1,7 разоў.

Цяпер у рэспубліцы налічваецца звыш 200 прадпрыемстваў, з якіх 21 мае гадавую праграму здабычы больш 100 тысяч тон. На гэтых прадпрыемствах працуе 80 тыпаў розных сушыльных, здабываючых, уборачных і транспартных машын.

Механізацыя вытворчых працэсаў здабычы торфу карэнным чынам змяніла ўмовы працы рабочых-тарфянікаў. Фактычна зараз уся іх дзейнасць зводзіцца да кіравання машынамі, іх абслугоўванню і рамонту.

З ростам комплекснай механізацыі рэзка паднялася вытворчасць працы. Калі ў 1913 годзе сезонная вырабатка на аднаго працаўніка складала 43 тоны, то ў мінулым годзе яна даведзена да 384 тон. Пры гэтым значна павялічыліся і заробкі рабочых. Зараз рабочы - тарфянік, заняты непасрэдна на здабычы торфу, атрымлівае па 1 700—2000 рублёў, а перадавыя рабочыя зарабляюць 3—4 тысячы рублёў у месяц.

Прымяненне разнародных машын, усё ўзрастаючая культура вытворчасці торфапрадпрыемстваў патрабавалі спецыялістаў высокай кваліфікацыі. У рэспубліцы арганізавана падрыхтоўка такіх кадраў у вышэйшых навучальных установах. Акрамя таго, у складзе Акадэміі навук ёсць спецыяльны Навукова - даследчы інстытут торфа і праектны інстытут «Белгіпраторфа».

У гэтых інстытутах працуе каля 300 спецыялістаў тарфяной справы. Яны вядуць вялікую навукова - даследчую працу. Непазнавальна змянілася за гады савецкай улады і жыццё працоўных -тарфянікаў. Яны жывуць у добраўпарадкаваных кватэрах з усімі выгодамі. Возьмем гарадок торфапрадпрыемства «Смалявічскае». Ён складаецца з двухпавярховых будынкаў, ствараючых дзесяткі вуліц. У цэнтры гарадка раскінуліся будынкі культурна-бытавога абслугоўвання насельніцтва: магазіны, сталовая, школа - дзесяцігодка, дзіцячы сад, яслі, пошта, клуб, парыкмахерская, а на ўскраіне — стадыён, клініка, бальніца, лазенна-пральны камбінат.

У сталовай штодня прыгатаўляецца да сарака назваў розных страў. За тры з паловай рублі можна смачна паабедаць. Стравы тут высокаякасныя, пагэтаму многія сем'і аддаюць перавагу абедам у сталовай, або бяруць абеды на дом. Для абслугоўвання рабочых, якія непасрэдна заняты на тарфяных палях, створаны сталовыя на самых участках. Сюды сваечасова завозяцца гарачыя абеды. На торфапрадпрыемствах арганізавана 17 прадуктовых і прамтаварных магазінаў.

Асноўным месцам культурнага адпачынку і забаў рабочых з'яўляецца клуб. У ім змяшчаецца добра абсталяваная канцэртная зала на 300 месц. Тут кожны дзень дэманструюцца новыя фільмы. У клуб часта прыязджаюць з канцэртамі артысты з гарадоў Беларусі і брацкіх рэспублік.

Шырока разгарнулася мастацкая самадзейнасць рабочых і служачых: многія з іх наведваюць харавы і драматычны гурткі. Рэгулярна праводзяцца заняткі з фота і радыёаматарамі. У бібліятэцы клуба налічваецца 17 тысяч томаў мастацкай і навукова - тэхнічнай літаратуры. У чытальнай зале амаль штодзённа праводзяцца літаратурныя вечары і дыскусіі на тэмы прачытанай літаратуры.

Аматары спорту, згуртаваліся ў гімнастычных секцыях, секцыях цяжкаатлетаў, бокса, валейбола і баскетбола. Футбалістаў аб'ядноўваюць чатыры каманды, якія з поспехам выступаюць на спаборніцтвах у раённых і абласных цэнтрах рэспублікі.

Насельніцтва гарадка забяспечана высокакваліфікаванай медыцынскай абслугай. У бальніцы і клініцы торфапрадпрыемства працуе 13 лекараў і 32 медсястры. Клініка мае таксама рэнтгенаўскі і іншыя кабінеты, а ў бальніцы адчынены аперацыйнае і радзільнае аддзяленні.

У такіх жа самых абставінах жывуць рабочыя-тарфянікі і на другіх торфапрадпрыемствах рэспублікі.

А. БЕЛАБРОВІК

Фота на першай старонцы. Машына «УМПФ-6» за ўборкай фрэзернага торфа (Торфапрадпрыемства «Бярэзінскае» Маладзечанскай вобласці).

Бальнічны гарадок торфапрадпрыемства «Смалявічскае» Мінскай вобласці.

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

РАЗДЗЕЛ ЧАЦВЁРТЫ.

1.

Прайшло дзесяць гадоў пасля вайны. Ехаў дальнім аўтобусам і чамусьці звярнуў увагу на пасажыра. Ён сядзеў спераду, і я яму глядзеў у спіну. У яго было нешта бутафорнае. На двары стаяла снежаньская сцюжа... а гэты чалавек меў на сабе канфедэратку, пашытую са звычайнай... цыраты, якой накрываюць сталы. На ім яшчэ было некалі з дарагога сукна паўпальтка — пераліцаванае і пашытае рэгланам, з выцертай салдацкай коўдры — галіфэ. А калі я ўбачыў яго твар, дык заўважыў, што старэчая драблая шыя з глыбокімі ўпадзінамі за вушамі і патыліцай вельмі не пасавалі да ружовенькага малажавага тварыка з кароценькімі чорнымі вусікамі і жывымі карымі вочкамі. Твар напомніў штосьці даўно знаёмае, крануў балючую струнку ні то з дзяцінства, ні то з юнацтва, і я пачаў пільна сачыць.

Назнаёмы часта азіраўся. Яго цікавіла, што робіцца за акном і ў аўтобусе. Праз праход ад нас сядзеў грамадзянін з Польшчы. Гэта можна было пазнаць па шапцы, як у пілота, светлым паліто, туфлях з грубай каўчуковай падэшвай і па агромным колеру апельсіна партфелі - чамадане, якіх у нас не носяць. Незнаёмы ў канфедэратцы нагнуўся праз праход і спытаўся па-польску грамадзяніна ў пілотцы:

— 104 —

— Адкуль пан?

— З Варшавы!

— І я туды еду. Ну, як там жыццё?

— Каб толькі было так да смерці!

— О, то добра... — чамусьці карыя вочкі адразу згаслі і чалавеку з вусікамі адхацелася гаварыць са сваім аднакроўнікам.

Яго суседка мела надзвычай правільны выраз твару з прыемным здаровым колерам. Цела яе было сакавітым, свежым, носік арыгінальны з гарбінкай ды і сама была яшчэ не старая. Але па аскетычнай сухасці выражэння вачэй і паводзін я адразу разгадаў у ёй фанатычную каталічку. Яна нешта спыталася, і сусед зычным малажавым голасам загаварыў:

— О, пані Елена! Мне многія вешаліся там на шыю, пані паглядзела б! Былі і адукаваныя і прыгожыя. Але я — польскі афіцэр. З добрай радзіны. Што б сказалі таварышы, калі б я такую ўзяў? І я ўзяў польку. Але яна зусім не адукаваная, не інтэлігентная, без роду. Я яе завязу да Польскі і пакіну...

Я адразу здагадаўся, адкуль вяртаецца гэты чалавек. «Ах, ты, падлюга, дык вось чаму на табе ўсё такое чысценькае, акуратнае! І там ты ўмудрыўся знайсці нявольніцу. І хапае ж дурніц на свеце!» — падумаў я, здзіўляючыся.

— Але ж, пане Браніславе, як вы, католік, можаце так зрабіць? — набожна ўскрыкнула жанчына.

— А што я там з ёю пачну? Яна без адукацыі, без роду... Завязу да Польскі і няхай жыве. У мяне сумленне чыстае і я спакойны... Толькі б дастаць ёй у Гродне пропуск за граніцу. Вы мне дапаможаце там!

— 105 —

І толькі тут мне ўспомнілася Вільня. Я здагадаўся, што перада мной — былы сапернік. «Няўжо гэта ён?» — здзівіўся я. Нажаль столькі прайшло здарэнняў і часу, што я даваеннага твару Любецкага дакладна ніяк не мог успомніць. Запамятаўся чорны матылёк - гальштук, здаецца, такія самыя чорныя вусікі, ды маленькая далонь, якую я паціскаў калі мяне знаёміў Станеўскі перад касцёлам святой Ганны.

Быццам дапамагаючы мне ўпэўніцца, што я не памыляюся, Браніслаў дадаў:

— Перад вайной у Вільні была ў мяне паненка. Пекная. Маладая. І з добрага роду. Ды немцы расстралялі...

— Та-ак?.. А што пан будзе рабіць у Варшаве?

— Го, пані Елена! Я толькі зайду на Маршалкоўскую ў адну рэстарацыю,у другую і знайду ўсё, што трэба. І кампанію і занятак. Мне сорак сем год. З іх чатырнаццаць правёў у Казахстане сярод азіятаў. Цяпер буду даганяць... Глядзі, пані, пабелены касцёл! — Браніслаў нахіліўся праз галаву жанчыны да шыбы, але канфедэраткі не зняў.

Браніслаў закурыў, грацыёзна трымаючы папяросу тонкімі і рухавымі пальчыкамі ў аблезлых замшавых рукавічках, спрытна збіваючы мізінчыкам попел.

— А пан мае спецыяльнасць?

— Вядома! Я — інжынер! Дыплом атрымаў у Швейцарыі. Але да вайны быў парадак: хто скончыць вышэйшую школу за граніцай, мусіў яшчэ здаваць экзамены і абараняць дыплом і ў Польшчы. Для гэтага я паступіў у Віленскі ўніверсітэт. Але абараніць не паспеў, пачалася вайна. У Ка-

(Працяг на стар. 4)

— 106 —

МАХНАТАЕ

(Працяг са стар. 1)

хату. Наварыўшы ў печцы стравы і пад'еўшы, назад вылазяць праз акно і ідуць да сваёй штодзённай гаспадарскай працы. У чым справа? Чаму дзядуля і бабуля не ходзяць праз дзверы, а лазяць акном? Таму, што праз дзверы ходзіць родная дачка Хвядора і зяць Яшка Несцярук. Ужо больш года старыя бацькі лазяць акном. Старыя сцвярджаюць, што зяць бітлівы і баяцца хадзіць дзвярыма, а пасля праз кухню, у якой жыве дачка з сям'ёй, да свайго пакоя. Зяць гаворыць, што дазваляе хадзіць дзвярыма. Хто вінаваты, цяжка разабрацца. Аднак мне здаецца, што родная дачка павінна не дапусціць да такога нялюдскага становішча.

МАСТАЦКІ КАЛЕКТЫЎ

Гаворачы аб жыцці вёскі Махнатае, нельга праміnуць мастацкага калектыва, кіраўніком якога з'яўляецца Славік Красько. Ужо некалькі год існуюць харавы, інструментальны і драматычны гурткі. Моладзь не толькі захапляла сваімі выступленнямі аднавяскоўцаў, але і неаднойчы выязджала са сваім рэпертуарам у суседнія вёскі. Вядома, кожны год мастацкі калектыў разгортвае сваю дзейнасць зімою, бо не перашкаджаюць тады ўсялякія палявыя работы. Таксама і цяпер наступаюць доўгія зімовыя вечары, якія будуць выкарыстаны на разгортванне мастацкай самадзейнасці.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

МІНУЛАЕ І СЁННЯШНЯЕ

Разбудзіла Язэпа Шмурла з вёскі Шмурлы (Бельскі пав.) галасістае ка-ка-рэ-ку пеўня, які закінуты быў пад печ з мэтай, каб разбудзіў. І разбудзіў певень у поўнач. Язэп устаў, засвяціў газоўку, а пасля ўставіў яе ў ліхтар і, абуўшыся ў лапці, пайшоў у клуню рэзаць сечку. І пакуль нарэзаў, як сам выражаўся, крушню сечкі, дык не адзін пот выступіў. Крыху адпачыўшы, скінуў на ток 12 снапкоў жыта і ўзяўся за цэп, прыстукваў так, што аж рэха раздавалася. Малоцячы, думаў аб лёсе сваіх дзяцей. Дачка не можа выйсці замуж, бо няма пасагу, а 14-гадовы сын хоча вучыцца ў гімназіі. А адкуль узяць грошы на школу, ды і ці прымуць мужыцкага сына.

Калі сонца адскочыла крыху ад зямлі, жонка паклікала яго на снеданне. Пасля снедання Язэп паклаў на воз мяшок жыта, барану, каробку, і, запрогшы драхленькага коніка, паехаў сеяць на свой вузенькі загон. Распрогшы каня, скінуў барану, а пасля сярэдзінай загона прайшоў з паўгоняў, перахрысціўся шырока; штосьці пашаптаў і зноў перахрысціўся.

— Дай Божа, каб расло такое жыта, каб сярпа цяжка было ўбіць у яго, — сказаў і тройчы раз перахрысціўся.

Так жыў і працаваў Язэп Шмурла ў даваенныя часы, за санацыйнай улады.

Цяпер Язэп Шмурла жыве і працуе на гаспадарцы зусім інакш. Певень не замяняе яму гадзінніка. Ён не ўстае апоўначы рэзаць сечку і малаціць. У яго ёсць манеж і рэжа сечку канём, а малоціць таксама машынай. Ды і газоўкі няма ў яго хаце. І ў пуні і ва ўсіх будынках ёсць электрычны свет, а ў хаце радыёкропка. Серп таксама цяпер яму непатрэбны. Збожжа жне жняяркай, а сее сеўнікам. На поле едзе не жалезным возам, а балонавым. І не просіць ураджаю ў вышэйшых сіл, бо ўдабрае сваю зямлю мінеральнымі ўгнаеннямі. А сын Язэпа закончыў вышэйшую школу і працуе інжынерам у Новай Гуце.

Язэп Шмурло з'яўляецца членам сельскагаспадарчага гуртка. Яго, як і іншых членаў гуртка, моцна зацікавілі чэрвеньскія пастановы нашай партыі. Абмеркаваўшы іх на сходзе, гуртокоўцы пастанавілі купіць трактар і шмат іншых сельскагаспадарчых машын на суму 84 570 зл. Цяпер гавораць у вёсцы аб тым, што трактар заменіць коней, а пашу, якую з'ядалі коні, можна выкарыстаць на гадоўлю свіней, кароў і авечак.

Члены сельгасгуртка часта гавораць і аб тым, каб хоць часткова механізаваць і працу жанчын. І тут маюць на думцы пакупку некалькіх супольных пральных машын з выжымачкамі і некалькі шаткаўніц для капусты.

Шпаркімі крокамі ўступае ў Шмурлы новае жыццё. Вёска механізуецца. Прыгажэе жыццё нашых хлебаробаў.

М. Х.

ПОМНІКІ І

Мяняецца жыццё, мяняюцца і людскія перакананні. Іншыя цяпер адносіны веруючых людзей да рэлігійных традыцый. Аднак жа на магілах блізкіх людзі стаўляюць помнікі, крыжы, ушаноўваючы такім чынам памяць аб іх. Кожная магіла даглядаецца, садзяцца на ёй кветкі, абкладаецца дзёрнам. На працягу стагоддзяў магільнік робіцца помнікам мінуўшчыны. Цікавасць прадстаўляюць надпісы на крыжах - помніках. Іх з найбольшай цікавасцю адшыфроўваюць новыя пакаленні. А гэта ж усё складае ў сваю чаргу традыцыйныя ўрачыстасці, рэлігійнага ці свецкага характару, у так званыя святы памерлых, якія маюць таксама нейкі ўплыў на духоўнае жыццё чалавека. Ёсць аднак людзі, якія не шануюць традыцый, а нават парушаюць такія правы, загарантаваныя нашай канстытуцыяй як свабоду захавання традыцый, калі яны ў сваю чаргу не парушаюць грамадскай этыкі. Вось прыклад.

З усходне - паўночнага боку вёскі Завыкі (Лапскі павет) на раўнінным месцы, сярод ворыва і пералескаў раскінуўся невялікі магільнік. Пасярэдзіне магільніка старая часоўня. Невядома, калі гэты магільнік быў заснаваны, але век найстарэйшых крыжоў можна акрэсліць амаль на 200 гадоў. Памерлых цяпер на гэтым магільніку не хаваюць. У час санацыі ён з праваслаўнага быў пераўтвораны ў каталіцкі. Магілы там ужо цяжка адшукаць. Толькі там, дзе ўтрымаліся каменныя помнікі, можна яшчэ знайсці і магілы. Прыгожыя помнікі вельмі знявечаны. Фігуркі з крыжамі разбітыя, адціснутыя надпісы падрапаны вострымі прыладамі так, што некаторыя з надпісаў цяжка ўжо і прачытаць. Моцны жалезны крыж і той пахіліўся (але, здаецца, не сам), быццам прыдаўлены нейкай сілай. Каменная агарожа часткова разбітая, а часткова, відаць, і сама рассыпалася.

Ёсць нават свежа пабітыя помнікі. А гэта ж людзям калісьці каштавала шмат грошай, каб паставіць па памерлых такія помнікі...

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

(Працяг са стар. 3)

захстане мой начальнік смяяўся з мяне: «Ну, які з цябе інжынер, калі ты нават электрычнага чайніка ці корка, калі перагарыць, не паправіш!..» Я быў загадчыкам склада. Меў у распараджэнні тоны цвікоў і шыферу, сталярскага клею. Эх, бывала, пусціш на бок машыну шыферу... А наогул, пані Елене, у Расіі працаваць навучаць, я вам ручаюся! Цяпер мне ніякая работа не страшная...

Побач стаяла бабка. Жанчына зусім прыліпла да сценкі аўтобуса і ніяк не магла адважыцца загадаць Браніславу падсунуцца, каб і бабка села. А той сам зрабіць гэтага не здагадаўся. Бабку пазвалі ў іншае месца. Тады жанчына спыталася.

— Вы ля Вільні ў сваіх вёсках не былі?

— Эх, няма чаго там быць. Тут усюды адно. Але ж, пані, у мяне тры маёнткі пад Лоддзю. Вялікія. Пані пытае, што я буду там рабіць? О, ручаюся галавой, што як прыеду пад Лодзь да сваіх хлопцаў і папрашу ў аднаго курыцу, то кожны дасць па адной, і ў мяне будзе адразу 3000 курэй.

Паляк з апельсінавым чамаданам азірнуўся на нас, шматзначна падмігнуў, быццам казаў:

«Хутчэй едзь. Там цябе чакаюць, а як жа!..»

— Не прападу! Пад Лоддзю ў нас дом толькі для гасцей мае 30 пакояў . Адно Марысю трэба мне недзе ўладкаваць... Тады звярнуся да Гамулкі...

— 197 —

2.

Сустрэча з князем выклікала ва мне ўспаміны з віленскага жыцця. Прайшло столькі часу, а Крысю я не забыў. Бо ці можа забыць інвалід адрэзаную нагу? Яна яму сніцца, «свярбіць» і «баліць». Гэта было маё першае каханне. А каханне ў маладосці — што разьба па камені.

Цяпер я жанаты на былой партызанскай радыстцы Станіславе Эдуардаўне і жыву ў Гродна. Хоць ні на мінуту не забываю Крысю, гэта не перашкаджае мне любіць жонку. Мы жывем душа ў душу, я не маю сакрэтаў ад яе, яна ад мяне. Ці гэта сапраўднае каханне, ці мая любоў толькі прыстасавалася, як можа прыстасавацца чалавек хадзіць на адной назе, — не ведаю, над гэтым не думаў. Мяне моцна кранулі словы Любецкага аб тым, што Крысю немцы расстралялі. Няўжо тады забілі яе за мяне? Пачало мяне мучыць сумленне.

...Днямі мы, два інспектары абласнога аддзела народнай асветы, паехалі ў раён правяраць, як школы падрыхтаваліся да новага навучальнага года. Надыходзіла гарачка летніх экзаменаў — і дырэктарам было не да нас. На райкомаўскай машыне мы за дзень аб'ездзілі сярэднія школы і маглі вяртацца ў Гродна, ды поезд ішоў толькі заўтра. Апынуўшыся без работы ў незнаёмым месцы, мы не ведалі, куды сябе дзець і пайшлі ў рэстаран. З інспектарам аблана Віктарам Кучэрыным апошні раз нам даводзілася ездзіць часта, і ў нас была такая блізкасць, пры якой кожны меў права распытаць другога, што толькі ўздумае. Яшчэ нас злучала мінулае.

Аднаго разу наша група партызан вярнулася з-пад Вільні і прывяла з сабой аднарукага лётчыка. Яго вылечылі і аддалі нашым хлопцам сяляне.

— 108 —

Відаць, няма на свеце такога чалавека, які б не адчуваў слабасці да лётчыкаў. А Кучэрын для нас быў і чалавекам з Вялікай зямлі. Максім стаў любімчыкам партызан. У яго былі закаханы ўсе нашы дзяўчаты.

Седзячы цяпер у раённым рэстаране за чаркай каньяку, я напомніў Кучэрыну мінулае і зарагатаў.

— Маладосць... Давай вып'ем за нашую баявую, непаўторную маладосць! — прапанаваў ён.

Мы выпілі.

Паказваючы на яго пратэз, я перамяніў тэму:

— Штосьці не памятаю, каб ты мне расказваў, дзе цябе стукнула ў самалёце.

— На зямлі. У лесе натрапіў на леснікоў. Ратавала адна польска - нямецкая перакладчыца.

— Перакладчыца!? — мяне кранула прадчуванне. Успомнілася, як чатыры гады таму назад у аўтобусе Любецкі сцвярджаў, быццам Крысю расстралялі немцы. «Мала ў Вільні было ў немцаў перакладчыц? Сотні!» — супакоіў я сам сябе. Кучэрын апавядаў:

— Збілі мяне немцы ноччу над Беластокам. Прызямліўся ў нейкім агародзе. Адчапіў парашут і — ходу! З сабой меў толькі пісталет. Нейкі дзядзька на хутары даў на дарогу сала, торбу квашанай капусты, салдацкую палатку, і я падаўся на ўсход. Прабіраўся ноччу. Удзень дрыжэў, зашываўся ў кусты. Быў сакавік — самая дрэнная пагода: макрэнь, холад, доўгія дні. І, як на тое, ніяк не трапляў на партызан. Ежа хутка скончылася, вопратка каторы час не прасыхала і прасмярдзела. На другі тыдзень пачала мяне трасці ліхаманка. Аслабеў зусім, думаў — каюк! І вось, аднойчы, нехта мяне штурхае руляй вінтоўкі ў грудзі. Прасыпаюся і

— 109 —

БЕЛАРУСКІ КУРС ЗМВ

Ваяводскае праўленне ЗМВ у Беластоку арганізавала культурна - асветны курс для дзеячоў ЗМВ, якія разгортваюць працу беларускіх асяроддзяў. Працягваўся ён ад 1 да 7 снежня. З'яўляецца гэта яркім фактам паслядоўнай рэалізацыі палітыкі партыі і ўрада адпаведна да спецыфікі жыцця беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

На курс прыбыло дваццаць восем асоб — вясковых дзяўчат і юнакоў з Дуброўскага, Сакольскага, Гайнаўскага, Бельскага і іншых паветаў. На працягу тыдня курсанты дзень у дзень, пільна вучыліся беларускім і польскім песням і танцам. Дыскутавалі над формамі працы ЗМВ у у сваім асяроддзі і аб неабходнасці цеснага супрацоўніцтва з Беларускім Таварыствам. Курсанты атрымалі камплекты беларускіх п'ес.

Курс адбываўся ў памяшканні Ваяводскай парадні артыстычнага аматарскага руху і пад яе педагагічнай апекай. Дзякуючы дбайнасці кіраўніцтва Парадні курсанты пабывалі на многіх імпрэзах, канцэртных вечарах і кінасеансах. Была наладжана экскурсія ў мясцовы Акруговы музей. Яны пазнаёміліся таксама з цікавымі мясцінамі Беластока.

4 снежня адбылася мілая сустрэча курсантаў з нашымі маладымі паэтамі Алесем Барскім і Віктарам Швелам. Безумоўна, што не абышлося і тут без аўтарскіх дэдыкацый папулярнай «Руні».

Нажаль, у самай арганізацыі гэтага курса выявіліся значныя недахопы. Замала было на ім моладзі з Бельскага павета. А ўжо зусім не было з Сямяціцкага. Вядома, што ў гэтых паветах мастацкая самадзейнасць развіваецца не горш, чым у іншых. Аднак павятовыя праўленні ЗМВ як і БГКТ не задбалі аб належнай падрыхтоўцы маладых арганізатараў культурнага жыцця. Дзіўны, таксама, учынак павятовага праўлення ЗМВ і праўлення аддзела БГКТ у Гайнаўцы. Менавіта, з адной толькі мясцовасці Кляшчэлі прыслалі чатырох курсантаў. Тымчасам з іншых мясцовасцей не было зусім.

Нягледзячы а гэтыя недахопы, трэба аднак сцвердзіць, што курс быў удалым.

С. ЯНОВІЧ
Ст. інструктор ГП БГКТ

Разбудова сістэмы беларускіх радыёгутарак

Ужо ад месяца верасня ў студыі павятовага радыёвузла ў Гайнаўцы вядуцца штотыдзень дзве беларускія радыёперадачы. І так, у кожны чацвер ад 17 гадз. 50 мін. да 18-ай гадз. заўсёды можна пачуць радыёперадачу на літаратурную, палітычную або культурна - асветную тэмы. А ў кожную пятніцу раніцой можна пачуць радыёперадачу з цыкла «Гісторыя Беларусі». Гэты цыкл радыёперадач распачаўся 23 лютага 1959 г. у гонар 40-годдзя БССР. у апрацоўцы навуковага гуртка ГП БГКТ.

Усё гэта стала магчымым, дзякуючы наладжванню сяброўскага супрацоўніцтва паміж Рэдакцыйным камітэтам павятовай рады ў Гайнаўцы і Галоўным праўленнем БГКТ, якому актыўна дапамагае рэдакцыя беларускіх радыёперадач «Польскае Радыё» у Беластоку.

Пачынаючы ад снежня жыхары многіх вёсак пачуюць беларускія пятнаццацімінутныя гутаркі на тэму палітычна - грамадскага і культурнага жыцця іх аколіцы. Яны будуць праводзіцца рэгулярна, раз на два месяцы, перад мікрафонамі наступных лакальных радыёвузлоў — Крынкі, (Сакольскі пав.), Гарадок і Міхалова (Беластоцкі пав.), Бельск-Падляшскі, Рыбалы (Бельскі пав.) і Мілейчыцы (Сямяціцкі пов.).

У канцы лістапада бягучага года створан Рэдакцыйны камітэт пры Галоўным праўленні БГКТ, які займаецца апрацоўкай гэтых гутарак і праводзіць іх па радыёвузлах. Пэўны час Камітэт будзе наладжваць пасяджэнні, на якіх аўтары гутарак будуць дасканаліць сваё дыктарскае майстэрства і выпрацоўваць «радыёвы» стыль пісання. Камітэт будзе таксама праводзіць ацэнкі беларускіх гутарак і радыёперадач. (ся)

ЛЮДЗІ

Каля часоўні некалькі старых ліп і клёнаў. Ляствала адной дуплістай ліпы зроблена амбона. У час вялікіх рэлігійных урачыстасцей з яе ксёндз гаворыць аб любві бліжняга і адначасова стараецца намаўляць веруючых, каб ненавідзелі праваслаўных, як гэта мела месца ў час аднаго з нядаўніх рэлігійных фэстаў.

У адлегласці некалькіх метраў ад амбоны свежа зрэзаны клён... Непадалёк жывуць людзі, якія нішчаць стары магільнік. Недалёка таксама жывуць і тыя людзі, якія маюць пахаваных на ім сваіх бацькоў і дзядоў. Яны хочуць апекавацца магіламі родных, хочуць успомніць іх, запаліўшы лямпачку на магіле у дзень свята памерших. Але не маюць на гэта «права»... Грам. Мікола Касцеша з Завыкаў хацеў паставіць скромны помнік па сваіх бацьках, аднавіць магілу, але не атрымаў на гэта дазволу ксяндза суражскага прыхода.

Цікава, чаму ксёндз не ведае, што ён крыўдзіць гэтым людзей і, здаецца, што не мае на гэта права. Нельга ж забываць, што ў нашай краіне кожны чалавек з'яўляецца свабодным адносна сваёй веры і ніхто не мае права перашкодзіць ушаноўваць традыцыі, у тым ліку і сямейна - рэлігійнага характару.

М. К.

ЯШЧЭ АДНА ЧЫТАЛЬНАЯ ЗАЛА

Прыгожа адрамантаваны будынак. Яшчэ прыгажэй памаляваны ён ў сярэдзіне. Большую частку будынка займае вялікая зала, якая заканчваецца не малой сцэнай. У другой частцы будынка дзве залы. У адной стаяць невялікія столікі з часопісамі. Гэта чытальная зала. Насупраць чытальнай залы, праз калідор, — бібліятэка. Ветлівая Зіна Якімовіч хутка падасць жаданую кніжку і калі захочаш, можаш чытаць яе ў чытальні. Усюды тут прыемна, прыгожа, чыста.

28 лістапада, пасля заканчэння працоўнага дня, вялікую залу святліцы запоўнілі жыхары Орлі. Яны прыйшлі на ўрачыстае адкрцыцё свайго культурнага цэнтра. З увагай слухаюць яны ўступнае слова старшыні Прэзідыума ГРН у Орлі тав. Мараўскага, а затым абшырны даклад падінспектара да спраў культуры Васіля Кардзюкевіча. Надта ж цёпла прысутныя прывіталі выступленне сакратара ГП БГКТ Віктара Шведа.

У заключэнні — мастацкая частка, якая карысталася вялікім поспехам. Выступілі самадзейны інструментальны гурток і салісты з Пілік, а таксама танцавальная група школьнікаў з Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску.

У мастацкай частцы прыняў удзел і Віктар Швед, выступіўшы са сваімі вершамі. Вершы нашага паэта «ўзялі» слухачоў. І яны бурнымі апладысментамі ўзнагародзілі аўтара.

Мастацкая частка была б не поўнай, калі б не выступіў соло Васіль Кардзюкевіч. Ён адразу, першай песняй, пабіў сэрцы прысутных

Выступленне самадзейнікаў з Пілік і Бельска моцна ўсхвалявала многіх жыхароў Орлі, а перш за ўсё актывістаў. Сабраўшыся, яны ўспаміналі тыя часы, калі ў Орлі мастацкая самадзейнасць была на высокім узроўні, калі моладзь Орлі выступала нават на фестывалі ў Варшаве, калі ў Беластоку, Бельску і іншых мястэчках арлянскія самадзейнікі захаплялі прысутных сваім майстэрствам.

— А цяпер у Орлі няма каму выступіць на сцэне.

— Гэта ганьба для нас, таварышы, — гаварыў былы член КПЗБ Мікола Стальмашук. Мы павінны ўзяцца за гэту справу і дапамагчы моладзі вярнуць добрае імя арлянскіх самадзейнікаў, тым больш, што маем цяпер добрыя ўмовы. Дзядзьку Стальмашука падтрымалі ўсе прысутныя на традыцыйнай лямпцы віна. Хочацца, каб гэтыя планы не засталіся толькі планамі.

М. Х.

доўга не магу дайсці да ладу. Ляжу зусім недалёка шашы, між сажняў дроў. Як я сюды дастаўся, не магу ўспомніць. Страшэнна хочацца піць. У вачах расходзяцца чырвоныя колы і чорныя крыжыкі. Бачу над сабой дваіх леснікоў з вінтоўкамі, але нічога не магу скеміць, чаго яны тут, толькі прахрыпеў: «Вады!» — «А ну, хопіць ляжаць, уставай!» — злуюцца яны і зноў поруць вінтоўкамі.

— Аднаго з іх улажыў адразу. Другі стрэліў у мяне, раздрабіў косць рукі, скочыў за дровы. І пачалася паміж намі дуэль. Ён з вінтоўкі, я з пісталета. Абое гарачымся. Да таго я з левай ніяк у яго не мог трапіць. Ён прастрэліў мне грудзі. Нарэшце, выйшлі ў лесніка патроны, кінуў вінтоўку і пабег. Я падумаў, што мне канец і трэба было б застрэліцца, ды не знайшоў сілы перазарадзіць пісталет. Абамлеў. Прачынаюся ў вясковай хаце. Нада мной стаіць доктар і робіць уліванне крыві, ад гэтага я трасуся, мне холадна. Правай рукі няма. Ну, а праз месяц праходзіла ваша група і мяне забрала.

— Ачуняўшы, я пацікавіўся, хто мяне падабраў. І мне расказалі. На шашы ляснік спыніў першую напатканую машыну і пачаў тлумачыць, што недалёка ляжыць савецкі дэсантшчык. З немцам ехала перакладчыца. Гэтая дзяўчына, дай бог ёй здароўя, пераклала немцу, быццам у лесе прываліла сасной рабочага. Ляснік, вядома, не разумеў, што яна казала. Немец пасадзіў лесніка, уключыў газ. Праз гадзіну вярнулася ў лес адна дзяўчына з доктарам - палякам. Дзе яны дзявалі лесніка, — таямніца. Мяне знайшлі ў выбітай бомбай яме, прывезлі да селяніна, адрэзалі і перавязалі руку.

— Перакладчыца якая з сябе?

— 110 —

— Не бачыў. Быў без прытомнасці. Доктар яшчэ некалькі разоў прыязджаў на перавязку, казаў, што дзяўчына — дачка польскага афіцэра. Дзядзька гаварыў, што вельмі прыгожая.

— Часамі не генералава дачка?

— Не ведаю.

— У які час гэта здарылася?

— У сакавіку сорак чацвёртага.

— Ты добра памятаеш? — не пытаўся, а прасіў я з іскрай надзеі, хоць добра памятаў і сам, што Кучэрын прыбыў да нас праз год пасля таго, калі я страляў у Крысю.

— Такія рэчы не забываюць, будзь спакойны!

— А ў якой вёсцы жыве дзядзька, які цябе хаваў?

— Пасля вайны ездзіў да яго. Не застаў. У Польшчу выехаў.

Мы вярнуліся ў Гродна, і я расказаў аб усім жонцы. Станіслава Эдуардаўна заявіла:

— Пасля вайны ты яшчэ не быў у Вільні, Ваня. Ты павінен паехаць туды!

— А чаго — там не бачыў? — разгневаўся я, сам не ведаючы, чаго.

— Не, ты паедзеш. Трэба, каб тваё сумленне супакоілася, я ведаю. Ідзі і прасі ў загадчыка аблана два дні на адпачынак. Я ведаю, ты сам гэтага хочаш, няма чаго сябе мучыць. Едзь, едзь. І дзецям там што-небудзь купіш... — па тым, як заламаўся ў жонкі голас, па яе вачах я зразумеў, што яна пакрыўджаная. Але чым, яна і сама не сказала б. Бо супраць гэтага мы абое былі бяссільныя.

— Сама нешта выдумаеш, а потым будзеш зноў мяне за гэта пілаваць паўгода! — слаба бараніўся я, але ўжо душой рваўся ў дарогу.

— 111 —

3.

Быў канец мая.

Прыехаў я ў Вільню і проста з вакзала накіраваўся да генералавага дому. Па развешанай на вяровачках бялізне на панадворку за металёвай сеткай я зразумеў, што ў гэтым доме жыве цяпер некалькі сем'яў і прытым не надта багатых. Брамкі не было. Я мінуў перакошаныя і парысаваныя бартамі машын бетонныя слупы і пастукаў ў парадныя. Дзверы адчыніла маладзіца. Яна квітнела белымі і ружовымі фарбамі, маладосцю і здароўем.

— Янкоўскіх тут няма. І не жылі, здаецца, тут ніколі такія, — здзівілася жанчына, сцягваючы пад барадой квяцісты халат, хаваючы гэтым белыя, налітыя грудзі, бо няйначай яна карміла дзіця.

Бачачы мяне расчараваным, жанчыне захацелася дапамагчы:

— Можа быць, не тут. А пад якім нумарам вы шукаеце?

— Нумар гэты. І дом гэты. Яго то я ведаю!

— Усе трынаццаць год пасля вайны мы жывем тут, а такога прозвішча не чулі.

Я пастаяў мінуту, другую. Дабразычлівасць у вачах маладзіцы змянілася на трывогу. Бачачы, што я нерашуча тапчуся на ступеньках і ў надзеі, што пайду сабе, адкуль прыйшоў, яна няўпэўнена прапанавала:

— То можа зойдзеце ў хату?

Мне выразна было відаць, што жанчына мела на ўвазе другое, што я на яе ветлівасць адкажу ветлівасцю і пайду сабе з богам, але я пераступіў парог. І разгубленая дарэшты маладзіца павяла мяне, не ведаючы, куды і чаго. (Працяг будзе)

— 112 —

Карэспандэнцыя з Істамбула

ТАМ ДЗЕ ТЫСЯЧЫ МІНАРЭТАЎ

Першае знаёмства з Істамбулам ачароўвае турыста. І не толькі хараством архітэктуры. Найбольшы ў свеце збор візантыйскіх пабудоў, даўнейшы Канстантынопаль раскінуўся над залівам Залатога Рога, зашпільваючы яго як на пражку. На фоне зялёных узгоркаў, сярод паркаў і агародаў вырысоўваецца агромная, казачна - нерэальная панарама горада.

Старажытная сталіца Усходу, якая здалёк, быццам праз імглу, паказвае здзіўленаму турысту таямнічыя абрысы замкаў, крэпасцей і палацаў. Над усім гэтым узвышаюцца агромныя капулы мячэцяў, вакол якіх быццам узнёслыя дрэвы пазбаўленыя крон, горда блішчаць у ранішнім сонцы стройныя башні мінарэтаў.

Нас захапляе стары Канстантынопаль. У горадзе шмат вузкіх і крутых, бягучых угару вулічак. Пакручастыя ружы і дзікі вінаград пераплятаецца там з архітэктурай дамоў, храмаў, палацаў і гарадскіх варот, якіх налічваецца ў горадзе аж 38. Сярод іншых захаваліся славутыя вароты «Топ Капу», праз якія ў 1453 г. уварваліся ў горад Туркі ў час улады Канстанціна XI. Ад гэтага часу Канстантынопаль пачаў звацца Істамбулам і да сённяшніх дзён застаецца ў руках туркаў.

Асабліва захапляе нас архітэктура храмаў, а перш за ўсё «Гагі Софіі»*), слаўнага старажытнага хрысціянскага храма, пераўтворанага туркамі ў мячэць. Храм гэты даў пачатак прыгожаму стылю, вядомаму ў архітэктуры як візантыйскі стыль, які шырока распаўсюджаны на ўсходзе Еўропы і прыняўся перад усім у царкоўным будаўніцтве.

«Гагія Софія» пабудаваны вядомымі архітэктарамі Ізідарам з Мілета і Анптімёсам з Талеса, з'яўляецца ўкаранаваннем доўгага працэса развіцця царкоўнага будаўніцтва Бліжэйшага Ўсходу, Грэцыі і Рыма. Унутры ён вызначаецца маляўнічым ураўнаважаннем выдзьмутых, быццам парусы, капул, якія лагодна сплываюць на баковыя сцены, з прыгожай мастацкай дэкарацыяй, мазаікамі па залатым фоне і гарманічным асвятленнем.

Пачынаючы з 1934 года «Гагія Софія» з'яўляецца музеем, якога не прамінае ніводны турыст, які наведае Істамбул.

Другім храмам, які выклікаў у нас не меншае захапленне, была мячэць султана Ахмеда, якую называюць яшчэ «Блакітнай мячэццю». Гэтую назву атрымала яна дзякуючы ўнутранаму афармленню. Сцены мячэці выкладзены блакітнымі кафлямі, якія прыдаюць цэласці блакітны адценак. Цудоўны ўнутраны воблік гэтай мячэці. Паркетная падлога засланая найпрыгажэйшымі турэцкімі дыванамі, сцены пакрыты золатам, распісаны вытрымкамі з Карана і гавораць аб роскашы, багацці і магутнасці тых, хто яго пабудаваў. Экскурсавод, які абводзіў нас па мячэці расказваў, што яна была пабудавана султанам Махмедам у 1609—1617 гадах ў чыстым стылі турэцкай архітэктуры. Гэта адзіная ў свеце мячэць, якая мае аж 6 мінарэтаў.

Немагчыма абыйсці ўсе храмы Істамбула, таму што толькі адных мячэцяў, як нам сказалі, налічваецца ў гэтым горадзе каля 900.

Каб адчуць поўнасцю настрой Усходу, не хопіць агляду адной толькі архітэктуры гэтага горада. Неабходна яшчэ наведаць турэцкі рынак у Істамбуле.

Каля ўваходу на рынак не знойдзеш нічога асаблівага. От, звычайныя вялікагарадскія гандлёвыя рады з таварамі выпрадукаваным на еўрапейскі манер, пераважна дрэнным і негустоўным. Дастаткова аднак прайсціся па бакавым вулічкам каля рынку, каб сустрэцца з сапраўдным жыццём старога Істамбула.

Вулічкі гэтыя падзелены паводле купецкіх прафесій на вуліцы залатароў, ювеліраў, сталяроў і г. д.

Побач змясціўся маляўнічы рынак з гароднінай і фруктамі. Гандаль, як ва ўсіх гарадах усходу і поўдня, праходзіць на вуліцы. Сярод руплівага натоўпу прадаўцоў праязджаюць возікі з таварам, запрэжаныя муламі з упражжу набіванай срэбрам і туркусамі. Дробныя прадаўцы нясуць на плячах агромныя колькасці скрынак і кошыкаў з пляцкамі, фруктамі і піражным. Пад сценамі дамоў сядзяць прадаўцы каштанаў і гарачай кавы, напаранай на месцы ў цыновых жбанах. Маленькія пасланцы разносяць на падносах у форме вагі прахаладжальныя напіткі і каву купцам, якія сядзяць у крамах. Час-ад-часу ціха прашмыгне жаночая постаць, да сённяшняга дня таямніча ахутаная ў цёмныя заслоны.

Такі менавіта вобраз старога Істамбула, рамантычнага горада Ўсходу, якога не раз апявалі паэты і праслаўлялі артысты ўсіх часоў.

М. ЧАЙКОЎСКІ
фота аўтара

*) Грэцкая назва вядомага сабора св. Софіі. Значыць «Божая Мудрасць».

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

ЛІСА І САБАКІ

Не толькі ў казках ліса выводзіць у поле сваіх ворагаў. Гэткі выпадак здарыўся ў англійскай мясцовасці Соцдаул.. Ліса, уцякаючы ад паляўнічых і іх сабак, убегла ў жалезнадарожны тунель. За ёй убеглі ў тунель і сабакі. Якраз з другога боку ў тунель уехаў цягнік. Ліса прыціснуўшыся да сцяны тунеля перачакала цягнік і ўцякла з другога боку тунеля, у той час, як сабакі трапілі пад цягнік.

НЕ ЎСЁ ЗОЛАТА, ШТО СВЕЦІЦЬ

У мясцовасці Ляго, Маггіёрэ (Італія) падчас выбараў кандыдатак на Міс Італіі дайшло да спрэчкі, а пасля і да патасоўкі паміж журы і кандыдаткамі. У час патасоўкі выявілася, што некаторыя кандыдаткі маюць штучныя валасы і іншыя заганы, якія прадставілі кандыдатак у зусім іншым святле.

САБАЧАЕ ЗАВЯШЧАННЕ

Звар'яцелая міліянерка з Сан Франціско запісала значную частку свайго маёнтка, які ацэньваюць на мільён долараў, у сваім завяшчанні на помнік па яе сабачцы Бінго. Адначасова свайму мужу запісала ўсяго адзін долар. Гэта яшчэ адзін з прыкладаў адносін багачоў у «вольных краінах» да чалавека, нават да члена сваёй сям'і.

Падобнае да гэтага завяшчанне склала другая багачка па прозвішчу Гарт, якая завяшчала ўсю сваю маёмасць вартасцю 25 000 долараў двум сіямскім катам. «Гэта ўся мая сям'я», — апраўдвала яна сваю пастанову. Ёй і ў галаву не прышло падумаць аб мільёнах людзей, якія жывуць у нястачы. Відавочна, яна не адчувала таго, што з'яўляецца чалавекам.

Толькі для закаханых

Увосень мне давялося быць у сваёй цёткі, дзе памагала капаць бульбу. І вось там я пазнаёмілася з Валодзяй, які працуе ў Хажове і завочна вучыцца ў Горным тэхнікуме на апошнім курсе. Відавочна, я спадабалася яму, таму ён піша да мяне лісты, наведаў раз мой родны дом і запрапанаваў, каб я выйшла за яго замуж. Я, праўду кажучы, надта ўзрадавалася, бо ён мне таксама падабаецца. Але Валодзя хоча, каб я пасля замужаства пайшла вучыцца ў восьмы клас, ці закончыла якую - небудзь прафесіянальную школу. І вось гэтыя прапановы Валодзі мяне страшаць. Я салгала яму, сказаўшы, што скончыла 7 класаў. У сапраўднасці я 7 класаў не скончыла, таму што дрэнна вучылася. Валодзя прыслаў нядаўна пісьмо і прапануе, каб у снежані пажаніцца. І што цяпер рабіць? Прызнацца яму ці не, што я не закончыла 7 класаў. А і канчаць мне не вельмі хочацца. Навука даецца мне цяжка. Баюся, што калі прызнаюся, дык Валодзя адрачэцца ад мяне, баюся і не прызнацца, таму што гэта несумленна, гэта ашуканства. Хіба аднак лепш будзе не прызнацца. Як ты, Сэрцайка, думаеш?

ЖЭНЯ К.
Беластоцкі павет

Я думаю, што лепш прызнацца. Ашуканства — рэч паганая і нягодная чалавека. Валодзя цябе кахае і зразумее, калі сапраўды шчыра яму раскажаш усё і сама прызнаешся, што зрабіла дрэнна.

Адносна навукі, дык Валодзя мае ў гэтым паўнейшую рацыю. Хоць і вучыцца табе цяжка, аднак павінна намагчы ўсю сваю волю і распачаць вучобу. У будучым не пашкадуеш, бо яшчэ ніхто ў свеце не шкадаваў, што вучыўся. Калі кахаеш Валодзю, дык няхай ён будзе для цябе прыкладам, як трэба здабываць веды, нягледзячы на ніякія цяжкасці. Жадаю ўсяго добрага.

СЭРЦАЙКА

B. KISIELEWSKA, H. SARNOWSKI
LEKSYKON GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Надта цікавая і карысная кніга. У ёй знойдзеш усё, што павінна ведаць і ўмець жанчына.

Без лішніх слоў для лепшай арыентацыі падам загалоўкі некалькіх раздзелаў кнігі.

Ашчаджанне
Гатаванне
Вялікія парадкі
Барацьба са шкоднікамі
Птушкагадоўля
Што і калі есці.
Распазнаванне якасці прадуктаў.
Як чысціць плямы.
Шыем самі
Хвароба ў хаце
Мацярынства
Правы для кожнага.

На ўсе гэтыя і масу другіх пытанняў знойдзеш адказ у кнізе „Leksykon gospodarstwa domowego". Стар. 426. Цана 50 зл.

Можна купіць у кожным «Доме кнігі».

МОДА

НА БАЛЬ (ЗАБАВУ)

Набліжаецца карнавал. Прапануем пашыць на яго такую сукенку. У ёй, напэўна, будзеце прыгожымі і спадабаецеся хлопцам.

Белая сукенка з шоўку. Простая лінія. Кароткая спаднічка (клёш) з клінамі, абшытымі белым атласам, на вельмі штыўнай і шырокай гальцы.

Абціслы станік, вузкія, караткаватыя рукавы з высокімі штыўнымі манжэтамі.

(З паказу савецкай моды ў Варшаве).

ЧАСТЫЯ І ДАВОЛІ ПРЫКРЫЯ З'ЯВЫ

Якой прыемнай робіцца язда аўтобусам, калі кандуктар ахвотна гутарыць з пасажырамі, жартуе і заўсёды растлумачыць, калі хто не ведае, на якім паўстанку павінен выйсці. Нажаль, гэта ў нас здараецца даволі рэдка.

У нас часцей шафёры гутараць з пасажырамі. Часта знаёмыя шафёра пасядаюць на бак і вядуць свае размовы, быццам за сталом пры чарцы віна. Хіба мала ў нас катастроф з-за лёгкадумнасці шафёраў? Хіба даўно была страшэнная Гайнаўская катастрофа, у выніку якой шмат людзей загінула, а многія засталіся калекамі? Ці сам надпіс над галавою ў шафёра «шафёру забараняецца гаварыць з пасажырамі» нічога не гаворыць? Адно мне вядома, што такім людзям не павінна быць месца за рулём аўтамашыны, а тым больш аўтобуса.

І іншая справа, якая таксама хвалюе людзей. Аўтобусы ПКС часта спяшаюцца і на паўстанку з'яўляюцца 10 ці 15 мінут раней, чым абазначана ў таблічцы, прыбітай на гэтым жа паўстанку.

Зусім не інакш было 24 лістапада 1959 года з аўтобусам, які ішоў праз Нараў на Беласток і на паўстанку ў Даратынцы, дзе павінен быць у 8 гадз. 54 мін., быў на 10 мінут раней. У выніку гэтага людзі, якія спяшаліся на аўтобус, маглі толькі здалёк убачыць заднія ліхтары машыны, якія быццам бы на развітанне непаспеўшым пасажырам паблісквалі чырвоным святлом і гаварылі: «да пабачэння, да заўтра».

На маю думку добра было б, каб Дырэкцыя ПКС арганізавала конкурс на найлепшых шафёраў і кандуктараў у сваёй установе і найлепшых узнагародзіць грашовымі ці рэчавымі ўзнагародамі а найгоршых пакараць. Зразумела, тут трэба ўлічваць зыконванне службовых абавязкаў і ветлівасць да людзей — пасажыраў. Тут патрэбны былі б таксама крытычныя заўвагі пасажыраў аб абслугоўванні аўтобусаў.

ЯНКА Б.

СУХІНІЦКІЯ НАВІНЫ

Паміж невялікімі ўзгоркамі раскінулася у Сакольскім павеце вёска Сухінічы. На першы погляд здавалася б, што тут нічога не змянілася за апошнія гады. Аднак новае ўсё больш упэўнена прабівае сабе дарогу.

Сталёвымі правадамі прыйшла ў вёску радыёфікацыйная лінія, а цішыню хат ажывіла музыка і цікавыя радыёперадачы. Праўда, засталася яшчэ старушка — нафтовая лямпа, але можна спадзявацца, што з цягам часу і яе выцісне адсюль электрычнае святло.

Вёску пачала наведваць і кінаперасоўка. На сеансах заўсёды людна. Шкада толькі, што наведвае яна Сухінічы толькі адзін раз у месяц.

Быў тут і мастацкі гурток, але толькі быў, цяпер няма. Яго арганізатары і актыўныя ўдзельнікі пажаніліся і цяпер выключна заняліся гаспадаркай. Але ж ці гэта апошнія, так сказаць, прадстаўнікі моладзі. Чаму ж цяпер так ціха ў Сухінічах? Шкада, што добры пачатак і энтузіязм хапіў толькі на такі кароткі час.

В. ЦІЛЮЛЬКА

У КЛУБЕ САВЕЦКІХ ФІЛЬМАЎ

Фільм - клуб савецкіх фільмаў пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку 4 снежня г. г. наладзіў у святліцы ЗБМ чарговы кінасеанс, на якім дэманстраваўся савецкі фільм «Рыта».

Прысутнічала звыш 200 асоб.

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska, 11 tel. 5?-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok. ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 37-41. red. naczelny i sekretariat 25-39.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa. Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkł. 5.000 Bltk P-

НАЙСТАРЭЙШАЯ ЖЫХАРКА ВЁСКІ

На здымку вы бачыце Ганну Шуміла з вёскі Плёскі. Ёй у гэтым годзе скончыцца 90 гадоў. Бабуля адчувае сябе добра. Мае шэсць унукаў і сем праўнукаў. Яна — найстарэйшая жыхарка нашай вёскі.

ПЕЦЯ ІВАНЮК

фота аўтара

Плёскі

АКТЫЎНА БУДУЮЦЬ ШКОЛУ Ў ЛАЗНЯХ

Многа школ 1000-годдзя будуецца ў вёсках і мястэчках Беласточчыны. Школа 1000-годдзя будуецца, між іншым, і ў вёсцы Лазні, ГРН Сакалда, Сакольскага павета. З ахвотай ўсе лазнеўцы выконваюць дапаможныя работы. Давозілі цэглу, пустакі, жвір, пясок, капалі выкап пад школу і г. д.

Уклад жыхароў вёскі Лазні ў пабудову школы грамадскім чынам паводле правізарычных аблічэнняў складае ўжо 60.000 зл. Мяркуецца, што ён узрасце да 80 000 зл. Можна і трэба браць прыклад з жыхароў вёскі Лазні, якія не толькі разлічваюць на дзяржаўныя грошы, але самі актыўна будуюць сваю школу.

М. К.

СТАРАСЦЬ НЕ РАДАСЦЬ

Фірсюк Васіль сын Сідара з вёскі Падрэчаны ў Гайнаўскім павеце меў двух сыноў: Якава і Васіля. Калі сыны дараслі і пажаніліся, бацька падзяліў зямлю, пакідаючы сабе каля 10 гектараў. Яшчэ адчуваў у сабе сілы яе абрабляць. Потым яму мінула 80 і старасць напамінала аб сабе на кожным кроку. Тады стары бацька падарыў сваю зямлю старэйшаму сыну Якаву. (Дакладней — сыну Якава — Пятру. Але абрабляюць яе разам — Якаў і Пётр Фірсюкі).

— Бяры, сынок, маю зямлю і мяне дагадуй да смерці, — гаварыў бацька. — Я ўжо стары. Не магу так працаваць, як калісь. Старасць не радасць.

Сын ахвотна прыняў зямлю. Але бацькі гадаваць не схацеў. Навошта завала хаце.

Бацька, ў такім выпадку, захацеў забраць сваю зямлю назад. Сын з унукам не аддалі. Пачалі судзіцца.

Суд даў справядлівы прыгавор. 10 гектараў, якія Фірсюк Васіль с. Сідара аддаў сыну Якаву з умовай, што той будзе апекавацца ім, старым, суд прызнаў старому бацьку. Сын Якаў і ўнук Пётр падалі справу на апеляцыю. Што скажа апеляцыйны суд? Хіба падцвердзіць прыгавор павятовага суда. Але не гэта зараз найважнейшае. Мяне хвалюе пытанне: — Дзе падзеліся звычайныя людскія пачуцці ў такіх сыноў, як Якаў Фірсюк і яго сын Пётр, калі яны на старога 84-гадовага бацьку падалі ў суд. І за што?

Як жа цяпер крыўдна сівой галаве Фірсюка Васіля. Пагадаваў дзяцей, абяспечыў іх, а самому на старасць хоць з торбай ідзі. Ці прыснілася яму хоць у сне, што тая бездапаможная маленькая істота, якая ляжала некалі ў калысцы і бездапаможна махала рукамі, мляскала губамі і глядзела нявіннымі вачыма на яго, адмовіць яму калісьці куска хлеба ці бульбіны. За непраспаныя ночы, за праведзеныя ў цяжкай працы дні дзеля яго ж (сына) той адплаціў такой няўдзячнасцю. Чаму ж так сталася? Хто вінаваты, што багаты гаспадар з Кленік Якаў Фірсюк, які мае касілку, жняярку, крэйзегу і г. д., адрокся ад бацькі. Што ты аб гэтым скажаш, чытач?

В. Л.

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР

Ужо выйшаў з друку Беларускі каляндар на 1960 год. У каляндары многа матэрыялаў і ілюстрацый з жыцця беларусаў у Польшчы. Як заўсёды, знойдзеце ў ім таксама каталіцкія і праваслаўныя святы.

Цана каляндара 5 зл. Калі хто хоча каляндар выпісаць, дасылайце заяўкі і грошы на адрас: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Spoleczno - Kulturalnego, Białystok ul. Warszawska 11.

Цана каляндара з перасылкай 6 зл.

РЭДАКЦЫЙНАЯ ПОШТА

А. СТРУМЕНЬ — Варшава.

Просіце даць ацэнку Вашым вершам. «Гэтыя вершы (як і амаль усе мае вершы) чыста лірычныя і не патрабуюць якогасьці глыбокага аналізу», — пішаце у сваім пісьме. Калі так думаеце аб лірычных вершах наогул, то глыбока памыляецеся. Калі маеце на думцы толькі свае вершы, то мы з Вамі згодны. Нажаль, мастацкай вартасці яны не маюць. Галоўны недахоп аўтара — неўменне валодаць мастацкім словам. Выбачайце за шчырасць, але інакш нельга.

НОВЫЯ АХВЯРАДАЎЦЫ

Праўленне гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку, пры нашым пасрэдніцтве, выражае падзяку сябру Кастусю Грыцуку з Беластока, які ахвяраваў бібліятэцы аддзела 25 кніжак і Васілю Баршчэўскаму з Беластока, які ахвяраваў 34 кніжкі.

Са з'езду ТППР у Сямяцічах

29 лістапада ў Сямяцічах адбыўся павятовы з'езд Таварыства польска-савецкай дружбы (ТППР).

На з'ездзе пастаноўлена больш актыўна, чым дагэтуль, папулярызаваць сярод насельніцтва павета праўду аб Савецкім Саюзе, знаёміць са штодзённым жыццём і працай савецкіх людзей, пастаянна павялічаць колькасць членаў і сімпатызуючых ТППР. Зараз на тэрыторыі Сямяціцкага павета існуе 21 гурток ТППР, якія налічваюць каля 700 членаў. Гэта ў пераважнай большасці служачыя і рабочыя. Таму з'езд звярнуў асаблівую ўвагу на арганізаванне гурткоў ТППР у паасобных вёсках, сярод сялян.

У заключэнні з'езда выбрана новае праўленне. Старшынёй праўлення выбралі Вацлава Дамінкоўскага, старшыню прэзідыума ПРН. (зб)

Пакажы свой дом, а скажу хто ты. Шмат мудрасці ў гэтай незамысловатай народнай прымаўцы. Ды і сапраўды, адносіны чалавека да акружаючай яго рэчаіснасці, паказваюць яго з добрага ці дрэннага боку.

Цяжка сказаць добрае слова пра людзей, калі ідзеш з Крынак да Крушынян. Новапабудаваная дарога была высаджана тут дрэўкамі. Сёлеташняя засуха нанесла значную шкоду саджанцам, але неразважныя людскія рукі, аказаліся яшчэ горшымі. Што не змагла знішчыць засуха, знішчылі людзі.

Немалыя шкоды нанеслі тут дзеці. Па слядах дзяцей пайшлі і бацькі. Не адзін з іх зламаў маладую бярозку, каб паганяць ёй каня.

Гэта ж для нас саміх пасаджаны тут дрэўцы. Чаму ж тады такая лютая непрыязнасць да прыроды, да хараства. Замест таго, каб сумесна з настаўнікам і школай вучыць дзяцей шанаваць прыроду і людскую працу, бацькі самі знішчаюць усё, створанае для ўсеагульнай карысці. Ці ж пры кожным свежапасаджаным дрэўцы прыдзецца ставіць вартаўніка, каб бараніў яго ад бескультурных чалавечых рук?

Хіба не!

З другога боку, злосных знішчальнікаў прыроды трэба пакараць.

М. МАКАЛЬ

Падумайце толькі, людзі добрыя, Андрэй Самасей аб'явіўся. Не было, не было і раптам на табе. Адкуль ён узяўся такі?

Тут чалавек б'ецца галавою аб сцену, пакуль нешта напіша, мучыцца, як кустар-адзіночка, ад нумару да нумару «Нівы», а Самасей арганізаваў арцельнае таварыства.

Як Самасеева брыгада піша, можам толькі здагадвацца. Магчыма робіцца гэта так: кладаўшчык выдае матэрыялы сакратар піша загалоўкі і рэгіструе творы членаў, намеснік старшыні ставіць коскі і кропкі, а калі ўжо апошняя крop-

ВІТАЮ,

ВІТАЮ...

ка пастаўлена, Самасей падпісвае твор і прэ ў рэдакцыю, каб прапхнуць рукапіс да друку.

Вядома, калектыўна працаваць зручней, да кустара - старэчы крытыкі могуць прычапіцца, ды так, што ў нябогі зубы забаляць і твар спухне. А калі хто асмеліцца арцель крытыкаваць, Самасей калектывам навaліцца на крытыка, і тады выклікай хуткую дапамогу.

Бачыце, мілыя чытачы, Самасеева арцель — арэх, які не разгрызеш. Невядома толькі, якія ў арцелі запась пораху.

Я некалі ведаў сатырыка, які пісаў, як судовы выканаўца. Калі я чытаў творы гэтага сатырыка, мяне заўсёды жонка ишчыкатала. Інакш не засмяяўся б. Калі не верыце, хай лопну на гэтым месцы.

Не магу ладумацца, як у арцелі сатырыкаў будуць дзяліць ганарар: па працаднях, ці здзельна? Калі на «Ніве» арцель не абанкроціцца, тады Самасей збярэ ўраджай будзь здароў.

Нажаль, я асабіста не знаёмы з Самасеем і таму не магу задаволіць цікавасці чытачоў аб здароўі і таму падобным.

Як бы там не было, а арцель Самасея я вітаю і жадаю яе старшыні добранькага здароўя. Спадзяюся што арцель не будзе ў даўгах перад чытачамі ў абавязковых пастаўках сатыры.

Дзядзька Лявон

АТАМНАЯ ГАРАЧКА

(гумарэска)

У адным з клубаў «Халодная вайна», што размешчаны на «Ледніковым кантыненце» завязалася вострая дыскусія па прапагандзе атама.

І вось на трыбуну ўвайшоў джэнтэльмен ІКС:

— Сеньёры і сеньёрыты! У Савецкім Саюзе на атаме памяшаліся ўсе: ад малога да старога. Нельга ступіць і кроку, напрыклад, па Маскве, каб не пачуць атам, атам, атам. Вось паслухайце: людзі, што ходзяць у Маскве, называюць самага роднага і дарагога чалавека — бр-атам, якое-небудзь прадпрыемства расшыранага маштаба — камбін-атам, а гады — проста жахліва слухаць — білі белых у семнадц-атам, зялёных і чорных і іншых у дваццатам, пабудавалі сацыялізм у трыцц-атам і так далей і так далей. Кепскага чалавека яны называюць арыстакр-атам, палітычнага дзеяча дыплам-атам; ну, проста немагчыма зразумець іх, усё атам ды атам. Яны да таго дайшлі, што нават культурную установу, тэатр, назвалі Мх-атам.

Але вось джэнтэльмена Ікса перабівае пан Ігрык:

— Я больш чым упэўнены, што пана Ікса людзі ў Маскве называлі бы псіхап-атам.

ЮСІФ ЗАСТАЎНЫ

Дьвоў

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

МАРЫ ВАНІ

(На мелодыю «Сама садзік я садзіла»)

Дарагія грамадзяне,
Прашу пад развагу ўзяць
Тое, што я, хлопец Ваня,
Аб сабе хачу сказаць.

Хлопец надта я вясёлы,
З добрай маркай у людзей;
Не хацеў хадзіць да школы,
Я і так ўсіх разумней.

Не хацелася вучыцца,
Галаву сваю ламаць.
Мне пара ужо жаніцца,
Пара жонку падшукаць.

Ўжо здаецца закахаўся...
Не ў Марысю — а ў пасаг.
Яе бацька мне прызнаўся;
Ажанюся — буду граф.

Мне не трэба прыгажуню,
Не бяру яе ў паказ.
Толькі збожжа поўну клуню
Градку поўную каўбас.

Каб была толькі здарова,
Магла добра працаваць.
Каб дала ў пасаг карову
І зямлі гектараў пяць

Вось, як бачыце, умею
Укладаць жыццёвы план.
А калі разбагацею,
Дык скажу, — цяпер я пан.

Не расказвайце нікому
Аб тым. — будзьце так дабры, —
Мне пара ужо дадому,
Да пабачання сябры.

Выбраныя анекдоты.

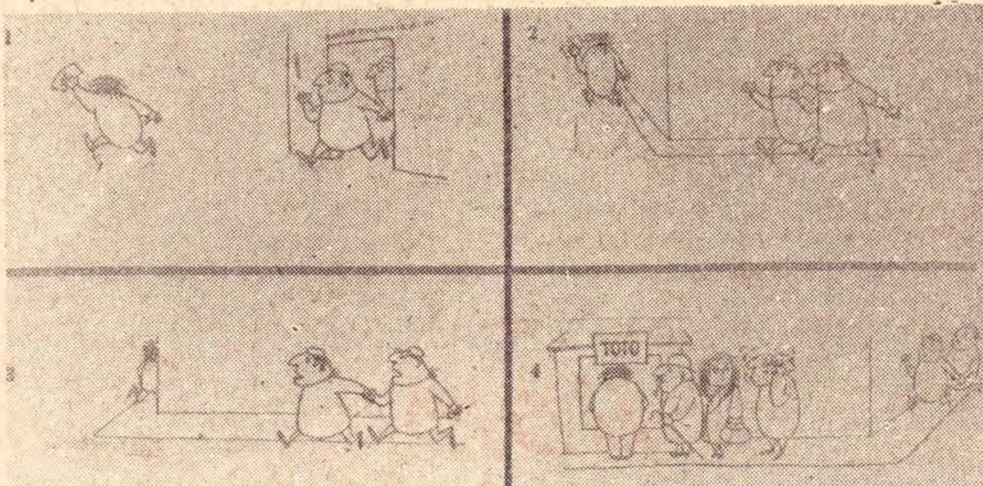
СМУТАК ЧАЛАВЕКА

Памерла ў чалавека жонка, але ніхто ў яго не прыкмеціў прызнакаў гора. Праз нейкі час у чалавека змарнаваўся конь. Бачаць прыяцелі, што чалавек у вялікім смутку і гавораць яму:

— У цябе памерла жонка, але мы не бачылі, каб ты вельмі гараваў, а вось як здох у цябе конь, прайшло ўжо дзесяць дзён, а ў цябе ўсё яшчэ бровы нахмураны і ўвесь ты як з вады выняты.

— Калі ў мяне памерла жонка, — заўважыў чалавек, — сабраліся суседзі і гаварылі: «Не гаруй, браток, мы знойдзем табе жонку яшчэ лепшую». А вось калі здох у мяне конь, ніхто не прыйшоў да мяне і не пацешыў.

І як тут не сумаваць.

Без слоў.

— Што тут здарылася? Цуд?
— Цуд, аграном з'явіўся!.. («Шпількі»)

ХВОРЫ

Сусед да суседа:
— Я вельмі баюся за здароўе свайго сына.
— А чым ён хварэе?
— Матацыклам.

ПАГНЕВАЛІСЯ

Жонка пагневалася з мужам. Не гавораць адзін да другога. Паразумяваюцца толькі пісьмова.

Аднойчы жонка, вярнуўшыся вечарам дахаты, знайшла на стале картачку: «Збудзі мяне ў сем гадзін», — пісаў муж.

Ранішай муж прачнуўся ў дзевяць гадзін. На стале ляжала картачка, на якой было напісана: «Прачніся, ужо сем гадзін»

ПЁТР СКЕПКО

Гайнаўка

НА ВАКЗАЛЕ

На вакзале вісіць расклад цягнікоў. Цягнік, на які Мірон чакаў, спазніўся на дзве гадзіны.

Мірон да начальніка станцыі:

— Навошта ў вас вісіць гэты расклад, калі зноў цягнік спазніўся на дзве гадзіны?

Начальнік станцыі: — Калі б не вісеў гэты расклад то адкуль ты ведаў бы на колькі гадзін спазніўся цягнік?

А. МАКАЛЬ

Крушыняны

ПРАЎДУ СКАЗАЛА

— Ну, што табе цыганка наваражыла?
— Сказала, што ў хуткім часе буду мець страту.
— Э, гэта няпраўда.
— Як, няпраўда? Святая праўда, бо як толькі яна выйшла, то я заўважыў, што на сцяне няма сярэбранага гадзінніка

ЛІДА ПАЛАЎЯНЮК

Васількова

ДЗЁННІК

Сцёпа ў дзённіку прыносіў двойкі.

Маці кажа: — Калі яшчэ настаўнік паставіць у дзённік двойку, не прыходзь дадому. З таго часу ў Сцёпіным дзённіку не было ніводнай двойкі. Маціналюбавацца сынам не можа. Аднойчы Сцёпа і кажа: — Не цешся, маці, бо я дзённіка ў школу не бяру.

КОЛЯ ГАЎРЫЛЮК

Крывая.

...Тым, хто не любіць слухаць радыекропак, раім пасяліцца ў вёсцы Завыкі (Лапскі павет). Хто мае радыёкропку ў Завыках, дык толькі абавязаны аплачваць за яе радыёфанічным уладам нармальную аплату, а калі хоча паслухаць радыёперадачу, дык павінен ехаць у іншую вёску, бо ў сябе нічога не чуваць. Калі загавораць радыёкропкі ў Завыках — невядома, але паўгода яны ўжо маўчаць, быццам вады ў рот набраўшы.

